ETAPELE ELABORĂRII POZIȚIEI APĂRĂRII ÎN CAUZA PENALĂ

Tatiana VIZDOAGĂ

Formularea poziţiei în cauza penală reprezintă una dintre cele mai importante şi complicate sarcini ale asistenţei juridice, a cărei reuşită în mare măsură depinde de capacitatea avocatului-apărător de a aprecia just probatoriul la care a avut acces din momentul admiterii în cauză, dar şi de versiunea pe care i-a relatat-o justițiabilul.

În esenţă, poziţia părţii în cauză, este viziunea cu privire la circumstanţele de fapt, bazată pe norme juridice şi interpretări care urmează a fi prezentată şi susţinută în faţa procurorului şi a instanţei de judecată şi care privește modul de rezolvare a cauzei şi soluția adoptată. În plan tehnic, poziţia în cauză se compune din: versiunea circumstanţelor, interpretarea lor şi argumentarea juridică.

Pentru apărător procesul de elaborare a poziţiei începe din momentul primei întrevederi cu bănuitul, învnuitul sau inculpatul.

Dacă celelalte activităţi ale asistenţei juridice sunt bazate pe principiul colaborării eficiente între avocat şi client, atunci formularea şi prezentarea pozitiei apărării, denumită şi versiunea apărării, este determinată de cunoştinţele şi abilităţile pur profesionale (juridice) ale apărătorului. Prin urmare, autorul pozitiei apărării în cauză va fi întotdeauna avocatul. Cu acestă ocazie, se vor respecta prevederile art. 68 alin.(5) Cod proced.pen. potrivit cărora, apărătorul nu este în drept, fără consimţământul persoanei pe care o apără, să efectueze următoarele acţiuni: să o declare vinovată de săvârşirea infracţiunii; să declare împăcarea persoanei pe care o apără cu partea oponentă; să recunoască acţiunea civilă; să retragă plângerile persoanei pe care o apără; să-şi retragă apelul sau recursul împotriva sentinţei de condamnare. Cu referire la elaborarea poziţiei apărării în cauză, distingem următoarele etape:

I. Concretizarea problemei juridice a clientului şi determinarea scopurilor acestuia

Respetiva etapă demarează odată cu prima întrevedere a avocatului cu clientul. Reuşita primei etape va depinde de abilităţile comunicative ale avocatului și fără îndoială de capacitatea de stabili contactul psihologic cu persoana intervievată. Este important să reţinem că interesele clientului pot fi diferite, iar uneori chiar contrarii şi se pot modifica graţie derulării ulterioare a acțiunilor în cauza penală (punerea sub învinuire, modificarea și completarea acuzării, aplicarea măsurilor preventive, transmiterea cauzei în instanță etc). De altfel se pot schimba esențial lucrurile chiar şi în cadrul unei şedinţe de judecată în funcție de poziţia părţii adverse.

De aceea este indicat ca înainte de a începe elaborarea propriu-zisă a poziţiei clientului, să se clarifice şi să se concretizeze încă o dată interesul urmărit.

II. Analiza probelor la care a avut acces apărătorul şi a surselor care ulterior pot furniza probe în apărare

Această etapă se suprapune cu cercetarea materialelor cauzei, în esență întrunește analiza și sistematizarea probatoriului.

Analizând probele administrate în cauză de către organul de urmărire penală, după caz de instanța de judecată la cererea părților, sarcina apărătorului este de a clarifica care sunt probele cunoscute şi de a stabili lista altor surse de probă favorabile apărării. Acest lucru este necesar atât pentru a formula o versiune, cât mai apropiată de circumstanţele de fapt, dar și de a retuşa versinea acuzatului. Nu mai puțin este importantă cunoașterea probatoriului prin care se confirmă și se infirmă poziția acuzatului. În acest sens, avocatul va pune în aplicare mecanismul reglementat la art. 94 Cod proced. pen. referitor la datele neadmise ca probe.

Excluderea probelor constă în fundamentarea tezei precum că unele probe prezentate sau invocate de partea acuzării nu sunt pertinente şi admisibile. Astfel, rezultatul excluderii probelor este recunoașterea inadmisibilității lor, fapt care poate aduce fisuri ori chiar poate răsturna poziţia părţii acuzării. Este nu mai puțin important să fie stabilite contradicţiile în conținutul probelor în acuzare, apărătorul trebuie cu maximă atenție să studieze conținutul proceselor-verbale în care a fost fixat mijlocul respectiv de probă, să se atragă atenția asupra

respectării cerinţelor legale referitoare la respectarea condiţiilor speciale privitoare la autorizarea şi legalizarea probelor etc. Interpretarea ulterioară a acestor probe nu trebuie neapărat să fortifice poziţia proprie a avocatului – este suficient pentru a le exclude din formula poziţiei acuzării. Acestea fiind realizate, apărătorul va putea să determine cercul probelor care vor fi utilizate pentru dovedirea circumstanţelor de fapt ale poziţiei formulate; stabilirea consecutivităţii prezentării probelor; determinarea procedeelor care vor asigura interpretarea favorabilă apărării a întregului material probator, la care a avut acces, inclusiv a probelor prin care făptuitorul este demascat; identificarea modalităţilor de utilizare a probelor prezentate sau utilizarea „lipsei" unor probe; identificarea unor eventuale probe care ar servi poziţieiei apărării; stabilirea modalitţilor de obţinere a probelor noi.

III. Stabilirea cadrului legal şi analiza efectelor lui

La determinarea cadrului de incriminare, se va acorda atenţie aparte încadrării juridice a faptei, delimitării faptei incriminate de alte infracţiuni conexe, se va răspunde la întrebarea dacă sunt întrunite sau nu semnele obligatorii ale elementelor infracţiunii ş.a.

Pentru conturarea poziţiei apărării, este importantă cunoaşterea jurisprudenţei CtEDO, a hotărârilor Curţii Constituţionale a Republicii Moldova, a jurisprudenţei instanţelor de judecată naţionale, dar şi a doctrinei de specialitate.

Apărătorul întotdeauna va identifica poziţia cea mai favorabilă clientului.

IV. Argumentarea juridică

Din momentul sistematizării probelor şi conturării poziţiei apărării, apare necesitatea întemeierii de drept, astfel încât versiunea formulată să devină nu numai verosimilă, dar şi convingătoare. Prin urmare, optând pentru cea mai favorabilă poziţie a acuzatului, apărătorul va trebui să identifice nu doar cadrul de reglementare, dar şi să o transpună pe planul faptei celui acuzat. Graţie acestui exerciţiu, este posibilă coroborarea poziţiei apărării cu versiunea acuzării, în măsura accesului la materialele cauzei.

Se va avea în vedere că poziţia apărării, de regulă, comportă modificare şi corectare, determinate de evoluţia urmăririi penale, de

circumstanţele dovedite prin probele administrate, dar şi de probele propuse ori invocate de apărător.

V. Formularea versiunii, interpretarea circumstanţelor

După argumentarea juridică, poziția apărării trebuie redată în formă scrisă ori verbală pentru a fi coordonată cu justițiabilul. Doar astfel apărătorul va avea dreptul să o promoveze în fața organului care desfășoară procesul penal. Poziția formulată are efect până când nu a fost prezentată organului de urmărire penală, procurorului ori instanţei de judecată.

VI. Realizarea poziției apărării

Realizarea poziției apărării se va declanșa din momentul prezentării şi se va încheia odată cu susţinerea pledoariei. Fără îndoială, poziția apărării trebuie formulată şi realizată, astfel încât să fie flexibilă, asigurând posibilitatea avocatului de a o modifica şi completa în funcție de interesele clientului, venindu-se cu noi probe, interpretări şi argumente. Astfel, în vederea elaborării unei poziții convingătoare şi viabile, avocatul trebuie să asambleze circumstanţele propriu-zise ale cauzei într-o versiune a celor întâmplate, punând într-o nouă lumină probele administrate în cauza penală, pentru a justifica interesele clientului.